

SERAZAT

Safiye Gölbaşı

HECE YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Nevski Bulvarı'ndan Notlar /	9
Gökkuşuğı İspinozu /	15
Serazat /	19
Boş Sandalye Egzersizi /	23
Annemle Ben Aynı Yaştayken /	29
Yalnız Bir Çocuk Yabancı /	35
Nev Bir Zat /	39
Susku /	43
Bereşan /	47
Hicri /	55
Medcezir Günlüğü /	59
Durgun Sel /	77
Onun Varamadığım Yanı /	81
Gelinin Düğünü /	85
Sonyaz /	89
Yalandan Sonra /	93
Kukumav Gibi /	99
Değirmen /	103
Yitik Telin Ezgisi /	107

NEVSKİ BULVARI'NDAN NOTLAR

Birkaç dakika önce kendimi öldürmeyi planlıyordum. Şimdiyse odanın ortasına fırlattığım çamurlu mantomu, büzüşüp kaldığı yerden alıp sükûnetle üzerime geçiriyorum. Dışarı çıkıp Rus Postası gazetesini alacağım. Beni hayata döndüren gazete-yi... Bir gazete, kendisini öldürmek üzere olan bir insanı hayata nasıl döndürür diye düşünüyorsunuz değil mi? Tamam, her şeyi baştan anlatacağım.

Ben hırçın biriyim. Yabani, geçimsiz. Kırılğan, kimsesiz. Yirmi dört yaşındayım ve insanlardan kaçıp kendi içime kıvrılmaktan ötürü bir salyangozdan farksızım.

Hayatımın bu hırçın ve öfkeli kuraklığında beni oyalayan tek bir düşünce var: Fyodor. Ve şevkle yaptığım tek bir şey: İş çıkışı Nevski Bulvarı'nı boydan boya yürümek. Bütün günümü dairede sıkıntı, isteksizlik ve öfkeyle geçiriyor, buna rağmen bulvara adımımı atar atmaz büyük bir huzur ve huşu ile sakinleşiyorum.

Benim gibi müzmin derecede mutsuz birini böyle kolaylıkla, adeta sihirle sakinleştiren şey elbette Nevski Bulvarı'nın kendisi değil. O bulvarın bana vaat ettiği ihtimal. Bir karşılaşma ihtimali.

Şu ana değin yazıp yayımladığı her kelimeyi, her cümleyi, her hikâyeyi, her romanı defalarca okuduğum, okudukça hayretler içinde kaldığım, hayretler içinde kaldıkça kendisine daha çok minnet duyup bağlandığım Fyodor'la bir kez daha karşılaşmayı umuyorum. Bir gün, günlerden bir gün, saat altı civarında mesela bu bulvardan yine geçecek biliyorum. Üstelik geçmekle kalmayıp

bu sefer o da beni görecek.

Çünkü bundan yaklaşık dört yıl önce bir gün Fyodor Mihayloviç, saat altı civarında Nevski Bulvarı'nda, gözleri yerde, dudaklarını çiğneyip sakalını kaşıyarak yürüdü. Mademki bir kez yürüdü o zaman bir kere daha yürüyecekti. Onu öyle bana doğru yürürken gördüğüm, hayretten donakaldığım, koşup ona sarılmamak için kendimi tutmaya çalıştığım, tutamayacağımı anlayanca da arkamı dönüp hızla kaçtığım o günü hiç unutmadım. Ne yazık ki o gün onu yakından görmeye de ona görünmeye de hazır değildim. Yine de her yıl beş Kasım'da seneyi devriyesini kutladığım o gün, ne güzel bir gün; o kaçış ne mutlu, ne coşkulu bir kaçıştı.

Cümleleriyle nefes aldığım, hikâyeleriyle yaşadığım insanı görüp de ondan kaçmam akıl kârı değil biliyorum. Yalnız benim bu durumumu açıklayacak bir mazeretim -ki kendisi daha sonra olacakların da yegâne sorumlusudur- var. Şimdi izin verirseniz mazeretimi açıklayayım. Bunu anlatırken sıkılıyorum ama ben, tüm yabaniliğime rağmen bir insanı azıcık sevecek olsam derhal bu sevgide aşırıya kaçırım. Gidip gelip o kişiye sarılır, onu öpmeye çalışır, koluna girer, başımı omzuna ya da kucağına koyarım. Zaman içinde bu utanç verici ve önünü alamadığım davranışlarımın hemen hiç kimse tarafından hatta beni büyüten büyükannem tarafından dahi hoş karşılanmadığını fark ettiğim için kimseye dokunmamaya dahası kimseyi sevmemeye gayret ediyorum. Ama olanca gayretime rağmen Fyodor'u sevmekten kendimi alamıyorum. Ben onu yakinen tanıdığım ve bu denli sevdiğim için ilk karşılaşmamızda ona sarılmam, benim taraftan bakılınca anlaşılabilir bir durum. Ne var ki o beni ruhen kâmilen tanısa da cismen tanımıyor. İlk kez gördüğü bir insanın kendisine sıkıca sarılması, sinirlerinin gayet hassas olduğunu bildiğim Fyodor'u zannederim hem korkutur hem kızdırdı. Oysa benim amacım asla onu rahatsız etmek değil sadece teşekkür etmek.

Onu gördüğüm o günden sonra hayatımdaki, daha doğrusu hayallerimdeki hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Günlerimi bir

yandan onu gördüğüm o kutlu anın hayalini diğer yandan onu yeniden göreceğim ikinci kutlu anın hayalini kurarak geçiriyor, Nevski Bulvarı'na gitgide büyüyen, adeta kutsal bir duyguyla bağlanıyordum. Kendime yeni bir manto da almıştım. Ayakkabılarımı artık her gün boyuyor, tırnaklarımı kesiyor, elime yüzüme kremler sürüyor, saçlarımı yağılıyordum. Hayallerim öylesine değişmiş öylesine renklenmişti ki bütün ömrümü bu hayallerle dolu dolu geçirebilirdim.

Artık ona görünmeye hazır olduğumu var sayıyor, tam yanımdan geçtiği anda sakın ve kararlı bir şekilde, "Affedersiniz Bay Fyodor," diyordum, "kendimi size takdim etmeme izin verin. Ben sizinkilerim, hani yazdığınız o çılgın karaktereler var ya işte onlar benim. Gerçi siz beni hep bir Rus ve bir erkek olarak yazdınız ama olsun. Ben kendimi hemen tanırım. Öncelikle beni yazmaya değer bulup kaleme aldığınız için teşekkürlerimi arz eder ve şu naçizane sorumu yöneltmek isterim: Beni ne zaman ve nasıl bu kadar iyi tanıdınız? Tabi ayaküstü konuşulmaz böyle şeyler. Hem doğrusu sizi ayakta tutmak da istemem. Bir kahve içelim desem ne dersiniz?" Bunun üzerine Fyodor da bana, "Neden olmasın, hem sizi gördüğüme çok memnun oldum." diyor, sonra ikimiz kol kola giriyor, tarifsiz bir heyecan ve hayatın anlamıyla yüklü olduğum hâlde Fyodor'la beraber kahve içmeye gidiyorduk. İçimden bir ses kolundan çık diyor, çıkmak istemediğim için ilkin bu sesi duymazlıktan geliyor, nihayet çarnaçar Fyodor'un kolunu bırakıyordum.

Hayatım bu tatlı hayallerle geçerken dairedeki görevime isteksizce de olsa devam ediyordum. İşe tamamen zorunluluktan gidiyordum ama bugün her zamankinden fazla sıkılmıştım. İki üç kişiye çatmış, bana soru soran birine de kasten cevap vermemiştim. Gözüm saatte, bir an önce mesainin bitmesini bekliyor, kendimi Nevski Bulvarı'na atmak için sabırsızlanıyordum.

Nihayet mesai bitip de hızlı hızlı yağın sulusepkene aldırma-
dan Nevski Bulvarı'na doğru yürürken, acaba Fyodor'la karşılaş-
tığım zaman hemen kendimi tanıtmam mı diye düşünüyordum. Biraz gizemli olsam daha uygun olurdu belki. Nasıl gizem-

li olabilirdim peki? Onu tanıdığımı mutlaka belli etmeliydim ama. Şöyle diyebilirdim mesela, “Affederseniz Bay Fyodor, ben sizin oldukça sadık ve bir yönüyle ilginizi çekebileceğimi düşündüğüm bir okurunuzum. Benimle bir kahve içer misiniz?” Birden yolun ortasında durdum. Ah işte yine o kahrolası şey oluyordu hayalimde. Bunları ona söylediğimi düşünürken bir yandan da adamcağızı sanki biraz sonra öpecekmişim gibi iki kolundan tutuyor gözlerinin içine ısrarla bakıyordum. Bu yüzden kendime kızdım. Yanımdan geçen insanların duyup duymamasına aldırış etmeden yüksek sesle; “Dokunmayacaksın, ona dokunmayacaksın!” dedim. “Hiçbir zaman, ne Fyodor’a, ne bir başkasına hatta büyükannene bile dokunmayacaksın! Gözlerine de beş saniyeden fazla bakmayacaksın.” Kendimi sıkı sıkı tembihledikten sonra yürümeye devam ettim. Evet, Fyodor’a böyle desem daha doğru olurdu. Ona, beni yazdığı için kahve içerken teşekkür eder ve beni nasıl bu kadar iyi tanıdığımı o zaman sorardım. Bunları düşünüp, sulusepkenin altında daha fazla ıslanmadan bir an önce eve varmak için acaba kestirme yolu mu kullansam diye içimden geçirirken ne oldu biliyor musunuz? Evet, bu satırları okuyan hemen herkesin tahmin ettiği o muhteşem ve o korkunç, o mucizevi ve o feci şey oldu.

Fyodor Mihayloviç’i, onu ilk gördüğüm günün üzerinden neredeyse dört yıl geçtikten sonra aynı saatte aynı yerde yeniden gördüm. Yine yere bakıyor ve yine bana doğru yürüyordu. Üstelik birbirimize oldukça yaklaşmıştık. Peki, ben ne yaptım biliyor musunuz? Hayır hayır yanına gidip, affedersiniz Bay Fyodor, falan diyemedim. Onun yerine ivedilikle gözlerimi kapatıp, kollarımla kendimi sararak sırtımı ona dönüp kaçarcasına yolun kenarına çekildim. O hâlde ne kadar kaldım bilmiyorum. Ama gözümü açıp arkamı döndüğümde insanların bana garip garip baktığını ve durup bana bakan bu insanların içinde Fyodor’un olmadığını hemen fark ettiğimi hatırlıyorum. Kollarım hâlâ kendime sarılı olduğum hâlde, “Nerede?” dedim “Fyodor nerede. Geçip gitti mi?” Bunu dedikten sonra sanırım bayılmışım. Gözlerimi açtığımda çamurun içine boylu boyunca uzanmış, bana

doğru eğilerek iyi olup olmadığımı soran insanlara umutsuzca bakıyordum.

Eve nasıl geldiğimi bilmiyorum. İçeri girer girmez hınçla çığlık attım. İki elimle saçlarıma yapışıp canım iyice acıyana kadar çektim. Güya Fyodor'a gösteriş olsun diye aldığım ve artık çamura bulanmış mantomu çıkarıp tekmeledim. Masanın üstünde duran krem kutularını yere attım. O an kendimden her zamankinden daha fazla nefret ediyordum. Bu saçmalığı nasıl yapmıştım ben? Ona dokunmayayım diye büyük bir garabetin içine düşmüşüüm. Affedersiniz Bay Fyodor, diye başlayan konuşmalar yapmak bir yana yüzüne dahi bakamamıştım. Üstelik ben tam bir tımarhane kaçkını gibi yolun kenarına kaçarken Fyodor'un beni görmüş olma ihtimali vardı. Ve bu ihtimal o an beni kahrediyordu. O denli öfkeliydim ki kendimi hemen oracıkta öldürebilirdim.

Bir daha Nevski Bulvarı'na gidemem diyordum. İşe de gide-mem. Allah'ım ben artık yaşayamam. Bu kahrolası evden bir daha asla çıkmayacağım. Açlıktan, susuzluktan değil kederden, utançtan ölüp gideceğim. O gördü çünkü beni, gördü ve kim bilir ne düşündü. Ben sizi rahatsız etmemek için öyle yaptım, desem? Onu nereden bulup nasıl söyleyeceğim bunu? Odanın içinde alt üst olmuş bir vaziyette yürümeye başladım. İçim utanç ve kederle kavruluyor adeta boğuluyordum. Yürümeye takatim kalmayınca sedirin üstünde anlamsızca duran kirli yastığıma sarılıp korkunç bir ağlama krizine girdim. Saatlerce ağlayıp kesinkes kendimi öldürmeye karar verdikten sonra aklıma bir şey geldi.

Sırlısıklam olmuş yüzümü yastıktan kaldırdım. Fyodor'un beni görüp görmediğini ve benim hakkımda ne düşündüğünü öğrenmenin bir yolu vardı. Rus Postası gazetesinde yeni romanı yayımlanıyordu. Beni gördüyse mutlaka yazacaktı. Bunca yıldır beni yazmamış mıydı? Beni benden daha iyi tanımayan mıydı? Bunu yıllarca beni görmeden nasıl yaptıysa kanlı canlı gördükten sonra haydi haydi yapardı. Üstüme düşen her zamanki gibi yazdıklarını takip etmek, kendi izimi aramaktı. Hayatım zaten

bundan ibaret değil miydi? O zaman değişen bir şey yoktu. Madem öyle, ben de Fyodor'un Nevski Bulvarı'nda olanları yazıp beni hicvettiği o gün gelene kadar bugünkü davranışımдан ötürü kendimi affedecek ve onunla yeniden karşılaşmayı prova etmeye devam edecektim.

Az önce elimi yüzümü yıkadım. Çamurlu mantomu da giydiğime göre artık gazetemi almaya gidebilirim.

GÖKKUŞAĞI İSPİNOZU

Bir çift kuş almak üzere yola çıktım. Hava soğuk ve küllenmiş gibi gri. Tek bir yol biliyorum o bir çift kuşu alacağım yere çıkan. Ya kapalıysa o da hava gibi? Hava kapalıysa yol da kapalı olur çünkü; rüzgârlıysa yol da rüzgârlı. Güneşliyse öyle. Havaya göre değişir yolun durumu.

Nitekim kuşlara giden yol kapalıymış tahmin ettiğim gibi. Gitmekten vaz geçtim. Sonra başka bir yolu daha olmalı dedim. Geri döndüm.

Cuma günleri dükkânım kapalı olur. Bugün cuma değil. Haftanın altı günü açık dese daha iyi olur hâlbuki. Bütün gün mü? Öğleden sonra açsaydınız bari. Benim bu telaşım niye peki? Hem evim uzak dükkâna hem de çoluk çocuk o günü bekliyor bütün hafta. Ailemle vakit geçiriyorum diyor üstü kapalı. Sıkılıyor sanki. Birden fazla mı açıldı bana, kapatıyorum konuyu. Gece burada mı kalıyor kuşlar? Tabi. Işıklar kapalı mı oluyor geceleri? Tabi. Kapıyı da kapatıyorsunuz üstlerine tabi. Tabi. Korkmuyorlar mı peki? Neden korksunlar ki? Çünkü ben olsam... Ama ben kuş değilim tabi.

Dolambaçlı yollardan yürüdüm. Bir ara kayboldum sandım. Sonra haftanın altı günü açık olan dükkânın tabelasını gördüm uzaktan. Sevindim. Demek ki o, 'başka bir yol'u bulmuşum. Buna daha çok sevindim. Dikkatim dağıldı sevinirken. Gözüm tabeladayken ayağım takıldı kaldırırma, yere kapandım birden. Yere kapanıyorken korktum. Yere kapanmışken utandım. Hemen

kalkmak istemedim düştüğüm yerden, biraz oyalandım. Sanki kasten düşmüşüm gibi yaptım. Böyle şeylerden çok utanırım.

Böyle bir şey değildi ama o zaman da utanmıştım. *Ne güzel bir kuş! İsmi ne? Gökkuşağı ispinozu. Ne güzel bir isim! Çifti ne kadar bu kuşun?* Şöyle demiştim aslında: Bir çift güzelim gökkuşağı ispinozunu ve bu şahane ismi kaç paraya satıyorsunuz? Sanki eski devirlerde bir köle pazarındaymışım gibi. Bir canlıya fiyat biçmek... Utanmıştım. *Şey cüzdanımı evde...* Unutmamıştım. İçerideki kuşlara öylesine bakmak için girdiğim dükkândan kaçarcasına çıkmıştım. Çıkarken tabelasına bakmayı da ihmal etmemiştim. Yine geleceğimi biliştim demek ki.

Kararımı verdim. Gözümü kapatarak vereceğim bugün parayı. Elimin hafızasının gözümün hafızasından daha zayıf olduğunu düşünüyorum çünkü. Gözümde canlanmasın o an tekrar tekrar kâfi. Bir kilo patlıcanın, bir çift çorabın ederini ödüyormuş gibi uzatacağım parayı. Bir de bakacağım ki paranın yerine bir kafes geçmiş elime. Kafesin içinde incecik güzelim sesleriyle dans eden, önlerindeki kırmızıbiberi didikleyen bir çift rengârenk kuş... Bir çift gökkuşağı ispinozu... Söylemeye doyamıyorum Allah'ım, ne güzel bir isim bu.

Daha evvel kuş beslemiş miydiniz? Hayır. Neden ispinoz peki? İspinoz değil rica ederim, gökkuşağı ispinozu. Neden? İsimleri ve renkleri bu kadar güzelken hazır bende de para varken dahası canım çıkacakmış gibi sıkılıyorken yanlış anlamayın canım sıkıldığı için değil tabii. Ben kuşları çok severim o yüzden yani. Severim değil mi? Değil.

Doğrusu şu ki; bir yol arıyorum, çıkışlar kapalı, giderek çılgın bir hâl alıyor arayışım. Hatta yalnız isimlerini verseniz de olur bana, ödediğim paranın karşılığı. Demedim bunları ağzım kapalı, açılıp kimseye tabiatım kapalı, parayı uzattım gözüm kapalı.

Parayı uzatan elimde, az önce paranın durduğu yerde bir kafes var şimdi. Biraz utaniyorum ama mutluyum yine de.

Çok çaresizim çünkü. Dünüm kapalı, giremiyorum. Yarınım kapalı, giremiyorum. Usansam da kendimden çıkamıyorum. *Ben*

bu kuşlara mecburum. Bilemezsin. Ben biliyorum.

Ha yağdı ha yağacak yağmur. Hava kapalı. Elimdeki kafese tutunuyorum. Kapağını kontrol ediyorum; kapalı.

Sonsuzmuşçasına yayılan bu griliğin içinde, çılgınca parlıyor kuşların rengârenk tüyleri. Kalbim yeniden atmaya başladı sanki. Hatta yağmur yağmaz da hava sayfa sayfa açılır belki. Evet, ne diyordum bu kuşların ismi; biutumgökkuşağıispinozu.

SERAZAT

İki ismi yan yana koyuyor Serazat. İsimlerimiz diyor, ne kadar da benziyor. İsimleri bırakıp evine kaçıyor. Başka bir şeyimiz benzemiyor ama. Ev diye bir böcek deliğine giriyor. Koca insan, böcek deliğine nasıl sığıyor? Ne yapsın, başka yerde nefes alamıyor. Deliğin içine iyice yerleşip tozla örtüyor üstünü. Başlıyor yaşamaya. Nefes alıyor nefes veriyor. Tek yaptığı, bu giderek daha daha daha da tozlanan delikte nefes alıp vermekken onun adını nereden, nasıl duydu? Bilmiyor.

Ben diyor, sana (sanki karşısındaymış, o da kendisiyle beraber, aklının içinde, bu tozlu böcek deliğine girmiş gibi) en çok, sen benden uzaklaşıp giderken bakarım. O zaman görürüm saçlarını. Bu Hürendiş'in saçları derim, ne kadar da uzun. Bu, dememe gerek yok aslında, başka Hürendiş tanımadım çünkü. Hürendiş... İsmi... İsimlerimiz... İsimlerimizde bir coşku var sanki, bir kudret. Bende zerresi yok. Hâlbuki aramızda bir şeyler doğabilir her an, sırf ismini bildiğimden sebep ve doğuranın kuvvetini ister her doğum. Ama dedim ya bende zerresi yok. Uykuya dalıyor.

Uykuda gibi yaşıyor zaten. Yanında her şey olağanüstü, etrafında konuşulan dilleri bile anlamıyor bazen. Her şey büyük bir hızla kendi kendine oluyor sanki. Hayata müdahil olmak ona mı düştü? Düşünüyor. Hangi dille hayır dese Hürendiş'e? Bulamıyor.

Eğer diyor, birbirimize yaklaşırsak, her yakınlaşmadan olduğu gibi bu yakınlaşmadan da bir şeyler doğacak ve evet sadece

isimlerimiz bile yeterdi belki beraber bir şeyler doğurmaya ama itiraf etmem gerekir ki ben çoktandır ölüyüm. Dipdiri bir ölü. Sen ne zaman geldin mesela bilmiyorum. Ben mi sana geldim yoksa? Sen mi sordun: İsminiz? Ben mi sordum acaba? Hatırlamıyorum. Ben sormamışımdır ama hiç zannetmiyorum.

Haksızlık yapıyorsun bize, diyor Hürendiş.

Haklısın diyor Serazat, haksızlık yapıyorum evet, ama sadece sana. Her şey başka türlü olsun isterdim çünkü. İsmi ve saçlarından başka her şey desem daha doğru olacak sanki. Kolayca söylenecek cümle değil bu, Serazat söylemedi de içinden mi geçirdi?

Sadece biraz geç kaldık diyor, Serazat mı Hürendiş mi?

Belki sen de benim gibi bir ölüsündür, diyor Serazat. Ben tam diri olmadım hiçbir zaman, yarı ölüydüm zaten, yaşaya yaşaya tam öldüm. Belki sen de bir gün ansızın ya da azar azar ölüp yeryüzünde kalanlardansındır. Varsın uzun olsun saçların, bu yaşadığını göstermez ki. Benim de mesela pek biçimlidir elim ayağım. Umurumda mı peki? Onlara da mı haksızlık yapıyorum yoksa? İyi de elim ayağım için makbule geçecek ne yapabilirim ki?

İsimlerimiz demiştin Serazat, diyor Hürendiş, Serazat'ın nerede yaşadığını bilmiyor, bütün hayatının bir böcek deliğine sığıdığını. Bilse bırakır mı Serazat'ın vereceği cevapların peşini? Serazat evini düşünüyor. Hürendiş'in gözüyle bakıyor evine. Bir ince çizgi çiziliyor boğazından göğsüne doğru. Utanıyor gibi.

İsimlerimiz deme bir daha, diyor Serazat. Siliyor çizgiyi. Bir şey doğmuş olacak öyle dersin. Seni ve beni içeren ve dünyada bir eşi daha olmayan bir şey. Bir kelime dahi olsa doğmasın bu yakınlıktan. Çünkü bir kez bir şey doğmaya başlamışsa iki insandan bunun sonu gelmez bir daha. Oysa hayal kırıklığından başka bir şey veremem ben senin kucağına.

Uykusundan uyanıyor. Delikteki tozla çıkıyor dışarı. Yürüyor. Hürendiş'in evini düşünüyor.

Neden, diyor kendi kendine, ben de sen de umurumda değilken; bizden doğacak olan şey, şeyler neden umurumda? Varsın

ucube ölüler çıksın bu yakınlıktan ortaya, eğri büğrü çizgiler, yamuk yumuk şekiller çıksın. Neden içim el vermiyor buna? İçimin yaşayan bir yeri. Neresi? Yeteri kadar ölü değilim demek ki. Yaşaya yaşaya dirilir miyim peki, doğurarak, doğmayı bekleyen her şeyi? Üstelik 'isimlerimiz' dedim baştan beri.

Saçların ne kadar da uzun.

Senin de ellerin... nasıl desem.

Tek ihtiyacımız yeni bir isim belki de.

Mesela Dilbeste.